

ПОНЯТТЯ «СОЦІАЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ» ТА «СОЦІАЛЬНИЙ ІНЖИНІРИНГ»: ПРОБЛЕМИ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ Й ОПЕРАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ТЕРМІНІВ

У статті досліджено основні теорії соціальної технології у світовій науці та визначено їх методологічне підґрунтя. Зроблено спробу виявити міждисциплінарні передумови концептуальної дифузії понять «соціальна технологія» та «соціальний інжиніринг». У процесі аналізу виявлено, що ці два термінологічні конструкти мали паралельні, часом несумісні історії концептуалізації й операціоналізації.

Ключові слова: дискурс, соціальний інжиніринг, соціальнокомунікаційна інженерія, соціальна технологія, цифрові медіа.

I. Вступ

Протягом останнього десятиріччя світова наука демонструє неабиякий інтерес до досліджень соціальних технологій. Така активність пояснюється зростанням ролі технологій у сучасних умовах суспільного буття: під їх впливом відбувається трансформація комунікаційного простору, змінюються способи організації економічних процесів, модифікується управлінська діяльність стратегічного рівня – політики. Так, за результатами досліджень McKinsey Global Institute (2012) та Forrester Research (2012), у майбутньому інтенсивний розвиток соціальних технологій найактивніше стимулюватиме економічні й соціальні трансформації та суттєво впливатиме на національну й глобальну політику [18].

Незважаючи на значущість проблематики соціальних технологій, ця відносно молода наукова сфера перебуває у стані перманентної концептуалізації та редефініціювання основних категорій. Ситуацію ускладнює той факт, що з XIX ст. дотепер термін «соціальна технологія» не має усталеного визначення; у світовій науці не виробилася комплексна методологія аналізу зазначеного поняття. У зв'язку із цим феномен соціальної технології має численні контраргументні дефініції та дескрипції. Оскільки соціальні технології постають не лише науковим напрямом, а й об'єктом наукового розгляду, відсутність чіткої концептуальної моделі створює перешкоди в суголосному розумінні цього поняття різними фахівцями й унеможливорює вироблення чіткої лінії дослідницьких стратегій.

Соціальні технології як практична сфера мають величезний потенціал для суспільства й науки; до того ж їх стрімкий розвиток вимагає все більшої уваги дослідників. Попри те, що у світовій науці термін «соціальні технології» найчастіше вживають для позначення нових соціальних медіа та інформаційно-комунікаційних систем, необхідне переосмислення цієї концепції на основі оригінального визначення.

II. Постановка завдання та методи дослідження

Ми маємо на меті реконструювати історичний погляд на поняття «соціальна технологія» й «соціальний інжиніринг», аби встановити первісний, а, отже, істинний зріз цієї проблематики. Схиляємося до позиції історика Л. Маркса, який зауважував: «ключові слова часто постають маркерами або хронологічними вказівниками невлесних, практично непомітних, але, зрештою, далекосяжних змін у культурі й суспільстві» [14, с. 563]. Головним завданням дослідження став аналіз найновіших підходів до понять «соціальна технологія», «соціальний інжиніринг» та «соціальнокомунікаційна інженерія» у світовій науці. Ця дослідницька стратегія, спираючись на загальнонаукові методи вивчення (системного аналізу, узагальнення, конкретизації й порівняння), надала змогу відтворити сутнісну картину концептуалізації й операціоналізації понять «соціальна технологія», «соціальний інжиніринг», «соціальнокомунікаційна інженерія».

III. Результати

На думку литовських дослідниць Р. Тамошюнайте та М. Скаржаускайте, сьогодні поняття «соціальна технологія» має декілька аспектів визначення, що суттєво «дестабілізує доміантний імідж технології» [16, с. 264]. Авторки зауважують також на тому факті, що розуміння соціальних технологій варіює в діапазоні між соціальним інжинірингом та соціальним програмним забезпеченням.

Подібний підхід є непоодиноким у світовій науці. Так, Ч. Лі та Дж. Бернофф [13] вважають, що термін «соціальна технологія» історично мав два значення: перше зараховує його до сфери соціального інжинірингу (цей підхід був сформований у XIX–XX ст.); друге розуміння сформувалося на початку XXI ст. й пов'язане з поняттям «social software», що дослівно перекладають як «соціальне програмне забезпечення» або Web 2.0 – інформаційні програмні системи, які функ-

ціонують для забезпечення співпраці та спілкування в Інтернеті (система миттєвої передачі текстових повідомлень, електронна пошта, соціальні мережі, чати тощо).

Соціальноінжиніринговий підхід до явища соціальних технологій представлений у працях М. Дерксена, К. Мітчема, Р. Нельсона та Б. Сампата, Д. Норта і Дж. Волліса, Р. Олдензіл, Г. Почепцова, В. Різуна, Е. Фінберга, О. Холода, А. Шотера та ін. Погоджуємося з точкою зору Р. Олдензіл, що наприкінці XIX ст. інженери не тільки зводили мости, а й «відтворювали культурну інфраструктуру та активно продукували смислові наративи» [15, с. 13]. Безумовно, цей аспект не міг не позначитися й на соціологічних теоріях, у яких суспільство осмислювалося як технологічно сконструйований феномен.

У 1966 р. футуролог О. Гелмер розробив концепцію «операційних досліджень» у галузі соціології, закликаючи суспільствознавців перейняти методологію конструювання операційних моделей природничих наук та технічного інжинірингу. Дослідник запропонував соціологам «відволікти частину своїх зусиль від прагнення чистої науки до проблем майстерності в соціальних технологіях» [11, с. 53]. У теорії вченого соціальні технології поставали соціологічними операційними моделями майбутнього, прогностичними інструментами для інженерного експертного консенсусу та ефективними методами боротьби з повторюваними проблемами суспільного буття. Саме О. Гелмер розробив так звану «техніку Делфі» – методику науково-технологічного прогнозування, на базі якої створювалася адекватна модель майбутнього розвитку будь-якого суспільного об'єкта.

Розуміння соціальних технологій як цифрових комунікацій постає в працях К. Андерсена, Ч. Ку, Дж. Ваті, Дж. Юнга, Б. Лейбетседер, М. Чуї, Дж. Маньїка, Р. Доббса, Г. Сарразіна, Р. Роксбурга та ін. Так, у проєкті компанії McKinsey Global Institute під назвою «Соціальна економіка: розкриття цінностей та продуктивності через соціальні технології» соціальні технології означаються як цифрові технології, що використовуються людьми для соціальної взаємодії, а також для створення, розширення та обміну контентом. До основних характеристик модерних соціальних технологій розробники зараховують, по-перше, можливість їх функціонування через інформаційні технології; по-друге, надання ними прав на створення, додавання та/або модифікацію контенту й комунікації будь-якому незалежному користувачеві; по-третє, забезпечення ними доступу кожного до контенту й комунікації [18].

Австрійська дослідниця Б. Лейбетседер звертає увагу на вкорінення тенденції розуміння соціальних технологій як оптимізації соціальних процесів через соціальне програмне забезпечення. Утім, на її переконання, «необхідно враховувати думку суспільствознавчих наук, що суттєво відрізняється від технічного використання та охоплює більший спектр значень, ніж застосування соціальних технологій у державній або приватній сферах» [12, с. 8]. Учена підкреслює, що соціальні технології передусім надають експертні знання для вирішення конкретних соціальних проблем. Б. Лейбетседер тлумачить соціальні технології як частину «біо-сили», суверенної, дисциплінарної та пастирської форм влади.

Р. Тамошюнайте у ґрунтовному одноосібному дослідженні соціальних технологій у системі державного управління більш глибоко означає проблему взаємозалежності феноменів соціального інжинірингу та соціальних технологій. Дослідниця поділяє всі соціальні технології на два типи: технології, спрямовані на людину, та технології, орієнтовані на артефакти [17]. Так, у її концепції державне управління в контексті соціальних технологій постає «комплексом орієнтованих на людей технологій, що базується на взаємодії соціальних та комп'ютерних мереж» [17, с. 210]. На її переконання, первинний зміст соціальних технологій відображає семантику функціональності технологій як системи соціального інжинірингу. По суті, авторка ототожнює поняття «державотворення» та «соціальний інжиніринг».

Р. Тамошюнайте зауважує, що модерне суспільство потребує більш детальних досліджень соціальних технологій, орієнтованих на людину, оскільки, зосередившись на наукових розробках технологій, орієнтованих на артефакти, можна легко відійти від «конструктивного» соціального інжинірингу та перейти в небезпечний режим маніпулятивного або «несистемно дисфункціонального інжинірингу» [17, с. 214]. За її словами, соціальний інжиніринг – це «практична галузь, що ілюструє, чому і які заходи необхідні для досягнення соціально вигідних цілей, утім розробники (переважно, бізнес-структури) соціального програмного забезпечення формують технологію не в інтересах соціального благополуччя, а в інтересах власних соціальних технологій» [17, с. 214].

Б. Лейбетседер також будує концепцію модерних технологій у розрізі історичної проблематики соціального інжинірингу. Досліджуючи етимологічні витoki та семантичні варіанти терміна «соціальна технологія», авторка пояснює, як протягом останніх століть відбувалася інтеграція соціологічних знань та технічного досвіду у практику державотворення або, власне, соціального інжинірингу. На її думку, соціальні технології становлять основу урядових рішень, уможливають використання соціальних теорій і методів у політичних цілях та вводять специфічну концепцію влади, що балансує між індивідуальною самоорганізацією й публічною владою [12, с. 7].

Варто зауважити, що вітчизняна наука репрезентує дещо інший погляд на соціальну інженерію як на власне індустріальну парадигму організації суспільно-економічних інститутів та розвитку промисловості. В українській методології не виробилася узгоджена модель інтерпретації соціальної інженерії як багатовекторної техніко-технологічної системи – своєрідного сплаву цифрових,

наукоємних та соціальних технологій. Так, Є. Суїменко зауважує на подвійному статусі соціальної інженерії як соціоінженерної діяльності та науки. У визначенні дослідника соціальна інженерія постає «наукою про соціоінженерну діяльність, системою знань про способи і методи трансформації соціологічних і спеціальних суспільно-наукових знань у соціальні програми, проекти, моделі створення нових й удосконалення існуючих соціальних реальностей» [10, с. 10]. Поняття «соціоінженерна діяльність» учений тлумачить як «цілеспрямовану й організовану діяльність зі створення, забезпеченості існування, відтворення й удосконалення соціальних реальностей, якими є людські відносини, соціальні взаємодії і соціальна поведінка людей, що функціонують в інституціональних, нормативних та знаково-символічних формах» [10, с. 10]. Як бачимо, учений виключає з концепції соціоінженерної науки й діяльності базові позиції соціальних технологій, точніше, їх функціональність він вбачає лише в ситуації сталої, репродуктивної соціоінженерної діяльності [10, с. 164].

Комплексний та цікавий підхід до соціальних технологій у розрізі проблематики соціальної інженерії представлений у праці групи українських дослідників «Соціальні технології: заради чого? яким чином? з яким результатом» [9]. Автори монографії тлумачать соціальну інженерію в контексті функціонування соціальних технологій, заснованих на емпіричному знанні. У їх інтерпретації соціальна технологія постає результатом наукових розробок й апробації технологічного проекту в умовах наукової лабораторії. Так, В. Подшивалкіна характеризує соціальні технології як «більш раціональний спосіб соціальної дії по переведенню соціальної системи з одного якісного стану в інший для досягнення соціального результату» [9, с. 37] та обґрунтовує теоретико-методологічні засади технологізації соціогуманітарного знання.

На думку Н. Коваліско та Т. Каменської, «осмислене і усвідомлене сприйняття соціальних технологій висуває високі вимоги до суб'єктів їхнього впровадження (до замовників, соціальних технологів і соціальних інженерів)» [9, с. 61]. Науковці наполягають на фаховій підготовці спеціалістів у галузі соціогуманітарної діяльності/соціальної інженерії – «практикоорієнтованих» [9, с. 9] досліджень, «соціопроектно-конструкторської» [9, с. 9], «соціоорганізаційно-технологічної» [9, с. 9] та «консультативно-управлінської» [9, с. 9] діяльності. Учені подають аналіз тих соціальних технологій, що безпосередньо впливають на перетворення соціального простору. До таких належать соціальні технології у сфері управління, політичні технології, гуманітарні технології, комунікативні технології, освітні технології, соціальні технології професійного становлення та розвитку особистості.

Попри безумовну важливість результатів розвідки одеських учених, на жаль, вона не репрезентує чіткого розуміння поняття «соціальна інженерія». У розділі, присвяченому питанням взаємозв'язку концептів «соціальна технологія» та «соціальна інженерія», А. Ячний так і не з'ясував сутності останнього, розглядаючи його в контексті дискусійних позицій щодо співвідношення з процесами соціального управління, самоорганізації, психотехніки, заводської соціології і навіть «афери» (мається на увазі вимір кібербезпеки). Тому введений до концептуальної структури монографії термін «соціальна інженерія» постає тією реінтегрованою «парасольковою» конструкцією, що відображає лише загальні обриси його становлення та розбалансований науковий погляд на нього.

Численні ж факти історичної динаміки індустріального суспільства свідчать про практичну направленість соціальної інженерії, що здатна трансформувати (модернізувати, реформувати) будь-який соціальний об'єкт: завод, соціальну групу, суспільство, країну. Термін «соціальна інженерія» є дуже точним поняттям, у якому зосереджений реальний досвід конкретних людей. Соціальна інженерія постає більш багатогранним та масштабнішим, порівняно із соціальним управлінням, системним професійним явищем, що сполучає практику та результати діяльності цілої групи фахівців (залежно від об'єкту впливу): політиків, менеджерів, економістів, волонтерів, громадських та культурних діячів, журналістів, спеціалістів у галузі публік рилейшнз та реклами, військових, освітян, представників релігійних об'єднань – тих професіоналів / «акторів» (у розумінні Ю. Габермаса), що здатні інтегрувати та поєднати світовий і національний досвід, знання, наукові розробки у творення (інженерію) конкретного соціально значущого об'єкта. Наразі динаміка та характер цих процесів творення залежать від технологічної й ідеологічної (у значенні системи поглядів, ідей, переконань, цінностей та установок суспільства) специфіки соціальних комунікацій певного суспільства та світової спільноти загалом.

Одним із перших у вітчизняній науці В. Різун окреслив взаємозв'язок і взаємозалежність понять «соціальні комунікації», «соціальні технології» та «соціальнокомунікаційний інжиніринг». Дослідник заявив про необхідність формування соціальноінженерного вчення щодо налагодження соціальних комунікацій. Стверджуючи, що основою будь-якої інженерії є технології, учений обстоює ідею щодо впровадження нового професійного спрямування – соціальнокомунікаційного інжинірингу та нової галузі знань – науки про соціальнокомунікаційний інжиніринг. Дослідник, зокрема, зауважує: «...соціальнокомунікаційні технології у науках про соціальні комунікації є найважливішим об'єктом досліджень. Фактично історія та теорія соціальних комунікацій – це історія та теорія соціальнокомунікаційних технологій» [6]. Крім того, В. Різун розриває методологічні та дисциплінарні межі науки про соціальні комунікації як суто гуманітарного вчення й націлює її розвиток на трансдисциплінарні та прикладні горизонти. Він слушно зауважує: «Соціальні комунікації – це не наука, це вид соціальної (гуманітарної) інженерії, конструювання, побудови,

організації соціальних процесів, суспільної взаємодії тощо (не соціальний інжиніринг є складовою соціальних комунікацій, а принципово-соціальні комунікації є видом соціального інжинірингу)» [7, с. 10]. На нашу думку, така наукова позиція стала точкою відліку для творення принципово іншого проекту журналістської освіти та комунікативістики.

Підтримуючи позицію В. Різуна, Н. Кунанець, В. Пасічник, А. Федонюк вводять до наукового обігу розуміння соціальнокомунікативної інженерії як наукового проекту, нової галузі, завданням якої має стати аналіз, вивчення та розробка ефективних технологій у галузі соціальних комунікацій. Дослідники подають авторську концепцію соціальнокомунікативної інженерії як «сукупності методів, засобів та способів, які, за їх системного використання, дають змогу проектувати та створювати якісні та ефективні соціокомунікаційні технології та системи» [1, с. 375]. Об'єктом, а отже, складовою соціальнокомунікаційної інженерії учені називають соціальні комунікації як «комплекс технологій, що реалізують функціонування системи суспільної взаємодії, яка забезпечує комунікаційні процеси соціальних інститутів, організованих спільнот та індивідів» [1, с. 380].

Варто зауважити, що Г. Почепцов розглядає соціальний інжиніринг як «набір соціо- і психотехнологій, створених для управління великими масами людей» [5, с. 5]. Дослідник подає досить структуровану концепцію соціального інжинірингу, визначаючи його завдання, засоби, моделі впливу, інструментарій, технології змін, формування систем впливу. Утім, дискусійним постає твердження вченого, що соціальний інжиніринг є складовою соціальних комунікацій.

Уся світова історія соціального інжинірингу засвідчила незаперечні факти застосування комунікаційних технологій у складі стратегій цієї моделі трансформації суспільної дійсності. Тобто соціальні комунікації постають дійсно важливими елементами більш масштабного проекту цілеспрямованих суспільних реформ. Комунікаційні наративи стають ефективними засобами за умови їх генеральної координації з управлінського центру. Принаймні це підтверджує історичний досвід індустріального суспільства. Ситуація дещо змінилася в час цифрових технологій та розвитку соціальних медіа, але й сьогодні цей арсенал постає лише одним із необхідних і невідмінних аспектів глобальної політики й економіки, державотворення, освіти, медицини та інших сфер суспільного буття.

Водночас Г. Почепцов подає концепцію комунікативного інжинірингу як нової спеціалізації в галузі комунікативістики, що репрезентує «різноманітні способи побудови комунікативних мереж для вирішення соціальних, воєнних, політичних, дипломатичних, економічних завдань» [3, с. 5]. Отже, дослідник структурує царини використання комунікативного інжинірингу від сектору економіки до великої політики. Тобто в його теорії комунікативний інжиніринг постає неодмінною складовою загальних всеосяжних проектів трансформації суспільного буття. Зрештою, саме ця позиція закріпилася у вченні автора: згодом він публікує працю під красномовною назвою «Медіа як інструментарій соціального інженерингу» [4]. Утім, Г. Почепцов чітко не диференціює поняття «комунікація», «комунікативні технології», «комунікативний інжиніринг», «соціотехніка». Так, на думку вченого, людство використовує комунікативний інжиніринг із часів Адама та Єви, коли «конструювання довіри однієї зі сторін призвело до вигнання з Раю» [3, с. 10]. Ця теза історично конфліктує з магістральним визначенням комунікативного інжинірингу як нової спеціалізації у галузі комунікативних наук. Так само дослідник не вбачає відмінності між поняттями «паблік рилейшнз», «брендинг» та «комунікативний інжиніринг», оскільки всі вони виконують тотожну функцію – «фіксацію такої картини світу, яка дозволить трансформувати світ реальний» [3, с. 6].

Дотепер вітчизняна наука закріплює методологічний простір соціального інжинірингу та соціальних технологій за цариною соціології. Така ситуація пояснюється, по-перше, традиціями радянської школи соціології, що плідно працювала над утвердженням жорсткої моделі адміністративно-командної системи країни, розробляла форми й методи державного централізованого управління виробництвом, визначала принципи організації промисловості в умовах форсованої індустріалізації. По-друге, «соціологізація» сфери соціальної інженерії пояснюється й тією обставиною, що першими розробниками теорії соціальних технологій та інжинірингу були суспільствознавці. Саме вони вкорінюють у науці поняття «соціальні технології» та «соціальний інжиніринг», причому останній термін є історично «старшим».

IV. Висновки

Соціальний інжиніринг – це, передусім, система соціальних технологій, що використовують та координують спеціалісти різних галузей знань і професійного спрямування з метою реалізації конкретного значущого завдання – модернізації суспільства, реформування певного державного сектору, ведення війн нового покоління із застосуванням технологій інформаційного протиборства, політики держав щодо національних меншин і соціально вразливих груп населення. Зазвичай соціоінженерна діяльність має довгострокову перспективу та спрямована на разючу зміну суспільної дійсності, масової свідомості й поведінки. Зауважимо, усі ці процеси здійснюються не стихійно й спорадично, а на засадах наукового експерименту та провадження. На цьому аспекті акцентує увагу більшість сучасних дослідників модерних технологій. Перспективами подальших розвідок стане з'ясування ролі прикладних комунікаційних технологій у загальних процесах модернізації українського суспільства.

Список використаної літератури

1. Кунанець Н. Е., Пасічник В. В., Федонюк А. А. Соціокомунікативна інженерія: об'єкт, предмет і методи дослідження. *Вісник національного університету «Львівська політехніка». Інформаційні системи та мережі*. 2015. № 829. С. 374–390.
2. Науменко Т. В. Социология массовой коммуникации: учеб. пособие. Санкт-Петербург: Питер, 2005. 288 с.
3. Почепцов Г. Г. Комунікативний інжиніринг: теорія і практика: навч. посібник. Київ: Альтпрес, 2008. 408 с.
4. Почепцов Г. Г. Медіа як інструментарій соціального інженерингу. 2017. URL: <http://pr-portal.com.ua/media-yak-instrumentarij-sotsialnogo-inzheneringu-2399.html> (дата звернення: 16.12.2019).
5. Почепцов Г. Г. Соціальний інжиніринг: соціо- і психотехніки управління великими масами людей. Київ: Альтерпрес, 2010. 254 с.
6. Різун В. Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій. 2011. URL: http://journalib.univ.kiev.ua/Nacherky_do_metodologiyi.pdf (дата звернення: 16.12.2019).
7. Різун В. Соціальні комунікації як інженерне вчення, або соціальні комунікації в системі соціального інжинірингу (соціальної інженерії). *Комунікація*. 2012. № 2. С. 8–19.
8. Связи с общественностью как социальная инженерия: учебник / под ред. В. А. Ачкасовой, Л. В. Володиной. Москва: Юрайт, 2019. 351 с.
9. Соціальні технології: заради чого? яким чином? з яким результатом?: монографія / кол. авторів, наук. ред. В. І. Подшивалкіна. Одеса: одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2014. 546 с.
10. Суїменко Є. І. Соціальна інженерія. Експериментальний курс лекцій: навч. посібник. Київ: Ін-т соціології НАН України, 2011. 224 с.
11. Helmer O. Social Technology. New York: Basic Books, 1966. 128 p. URL: https://books.google.com.ua/books/about/Social_Technology.html (date of request: 12.12.2018).
12. Leibeseder B. A. Critical Review on the Concept of Social Technology. *Socialines Technologijos*. 2011. Vol. 1 (1). P. 7–24. URL: https://www.mruni.eu/en/mokslo_darbai/st/apie_leidini/index.php (date of request: 12.12.2018).
13. Li Ch., Bernoff J. Groundswell, Expanded and Revised Edition: Winning in a World Transformed by Social Technologies. Harvard Business School Press Books, 2011. 352 p. URL: https://books.google.com.ua/books/about/Groundswell_Expanded_and_Revised_Edition (date of request: 12.12.2018).
14. Marx L. Technology the Emergence of a Hazardous Concept. *Technology and Culture*. 2010. Vol. 51. № 3. P. 561–577. DOI: 10.1353/tech.2010.0009.
15. Oldenzel R. Making Technology Masculine: Men, Women, and Modern Machines in America, 1870–1945. Amsterdam University Press, 1999. 271 p. URL: <http://www.oapen.org/viewer/web/viewer.html?file=http://www.oapen.org/document/340258> (date of request: 12.12.2018).
16. Tamošiūnaitė R., Skaržauskaitė M. Theoretical Insights for Developing the Concept of Social Technologies. *Social Technologies*. 2012. Vol. 2 (2). P. 263–272. URL: <https://www3.mruni.eu/ojs/social-technologies/article/view/198/189> (date of request: 12.12.2018).
17. Tamošiūnaitė R. Socialinių technologijų taikymo galimybės gyventojų dalyvavimui viešojo valdymo sprendimų priėmimo procesuose: daktaro disertacija. Vilnius, Lithuania: Mykolas Romeris University, 2018. 222 p.
18. The Social Economy: Unlocking Value and Productivity Through Social Technologies. McKinsey Global Institute / by M. Chui, J. Manyika, J. Bughin, R. Dobbs, Ch. Roxburgh, H. Sarrazin, G. Sands, M. Westergren 2012. 184 p. URL: McKinsey Global Institute Report. URL: <https://www.mckinsey.com/~media/McKinsey/Industries/High> (date of request: 12.12.2018).

Reference

1. Kunanecz, N. E., Pasichnyk, & V. V., Fedonyuk, A. A. (2015). Social and communicative engineering: object, subject and methods of research. *Visnyk nacionalnogo universytetu «Lvivska politexnika»*. Informacijni systemy ta merezhi, 829, 374–390. (in Ukrainian).
2. Naumenko, T. V. (2005). *Sociology of mass communication: study book*. St. Petersburg: Izdatelskij dom «Piter». (in Ukrainian).
3. Pochepczov, G. G. (2008). *Communicative Engineering: Theory and Practice: study book*. Kyiv: Altpres. (in Ukrainian).
4. Pochepczov, G. G. (2007). Media as a tool for social engineering. Retrieved from <http://pr-portal.com.ua/media-yak-instrumentarij-sotsialnogo-inzheneringu-2399.html>. (in Ukrainian).
5. Pochepczov, G. G. (2010). *Social engineering: socio-psycho-management of large masses of people*. Kyiv: Altpres. (in Ukrainian).
6. Rizun, V. (2011). Sketches for the methodology of research on social communications. Retrieved from http://journalib.univ.kiev.ua/Nacherky_do_metodologiyi.pdf. (in Ukrainian).
7. Rizun, V. (2012). Social communication as an engineering teaching, or social communication in the system of social engineering (social engineering). *Komunikatsia*, 2, 8–19. (in Ukrainian).
8. Achkasova, V. A., & Volodina, L. V. (eds.). (2019). *Public relations as a social engineering: a textbook*. Moscow : Izdatelstvo Yurajt. (in Russian).

9. Podshyvalkina, V. I. (ed.). (2014). Social technologies: for what? how? with what result?: monograph. Odesa. (in Ukrainian).
10. Suimenko, Ye. I. (2011). Social engineering. Experimental course of lectures. Kyiv. (in Ukrainian).
11. Helmer, O. (1966). Social Technology. New York: Basic Books. Retrieved from: https://books.google.com.ua/books/about/Social_Technology.html. (in English).
12. Leibeseder, B. A. (2011). Critical Review on the Concept of Social Technology. Socialines Technologijos/Social Technology, 1 (1), 7–24. Retrieved from: https://www.mruni.eu/en/mokslo_darbai/st/apie_leidini/index.php. (in English).
13. Li, Ch., & Bernoff, J. (2011). Groundswell, Expanded and Revised Edition: Winning in a World Transformed by Social Technologies. Harvard Business School Press Books. Retrieved from: https://books.google.com.ua/books/about/Groundswell_Expanded_and_Revised_Edition. (in English).
14. Marx, L. (2010). Technology the Emergence of a Hazardous Concept. Technology and Culture, 51, 3, 561–577. DOI: 10.1353/tech.2010.0009. (in English).
15. Oldenzel, R. (1999). Making Technology Masculine: Men, Women, and Modern Machines in America, 1870–1945. Amsterdam University Press. Retrieved from: <http://www.oapen.org/viewer/web/viewer.html?file=http://www.oapen.org/document/340258>. (in English).
16. Tamošiūnaitė, R., & Skaržauskaitė, M. (2012). Theoretical Insights for Developing the Concept of Social Technologies. Social Technologies, 2 (2), 263–272. Retrieved from: <https://www3.mruni.eu/ojs/social-technologies/article/view/198/189>. (in English)
17. Tamošiūnaitė, R. (2018). Socialinių technologijų taikymo galimybės gyventojų dalyvavimui viešojo valdymo sprendimų priėmimo procesuose (Daktaro disertacija). Vilnius, Lituania: Mykolas Romeris University. (in English)
18. Chui, M., Manyika, J., & Bughin, J. (Eds.). (2012). The Social Economy: Unlocking Value and Productivity Through Social Technologies. McKinsey Global Institute. McKinsey Global Institute Report. Retrieved from: <https://www.mckinsey.com/~media/McKinsey/Industries/High>. (in English).

Стаття надійшла до редакції 15.01.2019.

Бондаренко И. С. Понятия «социальная технология», «социальный инжиниринг»: проблемы концептуализации и операционализации терминов

В статье исследуются основные теории социальной технологии в мировой науке и определяется их методологическое основание. Осуществлена попытка выявить междисциплинарные предпосылки концептуальной диффузии понятий «социальная технология» и «социальный инжиниринг». В процессе анализа определено, что эти два терминологических конструкта имели параллельные, иногда несовместимые истории концептуализации и операционализации.

Ключевые слова: *дискурс, социальный инжиниринг, социальнокоммуникационная инженерия, социальная технология, цифровые медиа.*

Bondarenko I. Concepts of Social Technology, Social Engineering: Conceptualization and Operationalization of the Terms

Research methodology. *The purpose of this research is to analyze modern approaches in scientific researchers to the concepts of social technology, social engineering and social communication engineering. This research strategy relies on the general scientific research methods of systematic review, generalization as well as concretizing and comparison to show the essence of conceptualization and operationalization of the concepts of social technology, social engineering and social communication engineering.*

Results. *This study looks at the main scientific theories of social technology along with their methodological background. Moreover, an attempt is made to identify interdisciplinary factors of the conceptual diffusion of the terms «social technology» and «social engineering». The analysis revealed that these two terminological constructions have had paralleled but sometimes incompatible history of their conceptualization and operationalization. This research highlights that the problem of social technologies is a relatively new field of study which still undergoes permanent conceptualization and redefinition. The researcher singles out two directions in the modern interpretation of social technologies. The first one is a social engineering approach to the phenomenon of social technologies, whereas the second direction looks at them from the standpoint of digital communications.*

Novelty. *With this study, a systematic analysis of social technologies and social engineering as part of medialogic problems is presented for the first time. Furthermore, introduction of the latest scientific interpretations of these concepts into the methodology of research opens up new horizons for the national study of social communications.*

The practical significance. *The findings may be used as a methodological model for further research in the applied science. They may also promote the formation of transdisciplinary theory in the study of social communication technologies.*

Key words: *discourse, social engineering, social communication engineering, social technology, digital media.*